

Louis Michael Seidman

ON CONSTITUTIONAL DISOBEDIENCE
Oxford University Press, 2012., pp. 162

Knjiga *On Constitutional Disobedience* donosi nam zanimljiva razmišljanja o razlozima za poslušnost ili pak neposlušnost adresata normi ustavnog prava. Autor argumentira svoju tezu o tome da ustavna neposlušnost ne mora nužno voditi u stanje kaosa i anarhije. Međutim, valja napomenuti odmah na početku kako je u središtu pozornosti autora prije svega ustav SAD-a, te kroz takvu prizmu najprije i treba promatrati tekst ove knjige čiji je autor Louis Michael Seidman, profesor ustavnog prava na Georgetown University. Knjiga sadrži ukupno 162 stranice i izašla je 2012. godine u izdanju Oxford University Press.

Na početku knjige nalazi se „Sadržaj“ (str. ix.-x.), „Bilješka urednika“ (str. xi.-xii.) i „Uvod“ (str. 3.-10.). Potom slijedi središnji dio knjige koji se sastoji od pet poglavlja i to redom kako slijedi: 1. „The Argument Briefly Stated“ (str. 11.-28.), 2. „Obedience over Time“ (str. 29.-62.), 3. „The Banality of Constitutional Violation“ (str. 63.-92.), 4. „Disobedience and Freedom“ (str. 93.-116.), 5. „Ordinary Laws and Extraordinary Arguments“ (str. 117.-138.) Nakon središnjih poglavlja slijedi zaključak „The Way Forward“ (str. 139.-144.), dok se na zadnjim stranicama knjige nalazi „Zahvala autora“ (str. 145.-148.) potom „Popis literature“ (str. 149.-158.) i na kraju „Index pojmova“ (str. 159.-162.).

U prvom poglavlju pod naslovom *The Argument Briefly Stated* autor izlaže najprije razloge zbog kojih smatra da ljudi koji danas žive na području SAD ne bi trebali biti vezani pravilima i odredbama Ustava koji je napisan prije gotovo dva i po stoljeća, a potom ukratko izlaže i istovremeno pobija argumente onih koji smatraju da se pravila Ustava trebaju poštivati i u današnje vrijeme.

Drugo poglavlje *Obedience over Time* autor analizira problem svih konstitucionalisti u suočavanju sa činjenicom da tekst star gotovo dva i po stoljeća kao što je tekst Ustava SAD svojim pravilima obvezuje i današnje generacije. Dakle, radi se o prilično velikom vremenskom jazu između onih koji su pisali taj Ustav i onih koje taj Ustav generacijama poslije obvezuje svojim odredbama. Autor napominje kako su u vrijeme *founding fathersa* Sjedinjene Države bile nacija u začetku svog postojanja koja je tek trebala da potvrdi, pa i osvoji, svoju slobodu i samu egzistenciju, dok se danas radi o možda i najmoćnijem političkom entitetu kroz cijelu povijest, koji je itekako daleko odmakao od svojih skromnih kako ekonomskih tako i organizacijskih i tehnoloških početaka. Ukratko, autor stavlja na kušnju ispravnost podvrgavanja današnje generacije pravilima napisanim

od ljudi koji sa tom generacijom nemaju nikakve, ili pak imaju zanemarivo malo povezanosti i, prema njegovom mišljenju, svi mehanizmi koji služe kao pomoć pri prevladavanju vremenske barijere (primjerice poput amandmana na ustav ili metoda tumačenja) u ovom slučaju jednostavno nisu dostatni.

U trećem poglavlju *The Banality of Constitutional Violation* autor iznosi primjere kršenja ustavnih odredbi od strane mnogih vladinih dužnosnika u SAD-u uz napomenu da takva kršenja nisu bila rijetkost i da nisu nužno za sobom povlačila sankcije, a još manje su dovela do anarhije ili ozbiljne ugroze političkog sustava. Prof. Seidman napominje kako takva kršenja mogu biti namjerna, a još češće mogu se javiti kao posljedica primjene različitih metoda tumačenja ustavnog teksta, naravno ponajprije od strane Vrhovnog suda SAD-a, jer kroz povijest se nerijetko dešavalo da iste odredbe ustavnog teksta različito tumače različiti suci, ili pak isti suci, ali u različitim vremenima.

Četvrto poglavlje *Disobedience and Freedom* donosi nam autorova razmišljanja o odnosu koji postoji između građanskih prava i sloboda s jedne strane i podvrgavanju ili pak kršenju ustavnih odredbi s druge strane. Prof. Seidman zaključuje kako je za očuvanje građanskih prava i sloboda potrebno ponajprije uvjerenje samih građana o nužnosti njihove zaštite i očuvanja budući da nikakve ustavne odredbe koje jamče slobode i prava ne mogu spriječiti njihovo kršenje. Dakle, za očuvanje prava i sloboda i njihovo oživotvorenje u nekom društvu potrebna je prije svega volja samih građana da ih poštuju, jer bez te volje i aktivnog djelovanja pojedinaca na polju njihove zaštite i priznanja ta prava i slobode ostaju samo mrtvo slovo na papiru, neovisno o svim ustavnim jamstvima, što je, kako i sam autor navodi najbolje izraženo riječima suca Hand-a koji kaže kako "sloboda leži u srcima samih ljudi i kada odatle iščezne nijedan ustav, ni zakon, ni sud je ne može više sačuvati".

U petom poglavlju *Ordinary Laws and Extraordinary Arguments* autor piše o tome kako njegov zahtjev za otkazivanjem poslušnosti odredbama ustava nikako ne može biti analogno primjenjen i na otkazivanje poslušnosti prema odredbama ordinarnih zakona budući da između njih postoje značajne razlike. Isto tako i u slučaju da ustavne obligacije prestanu postojati nema potrebe za strahom od anarhije ili društvenog kaosa budući bi politička zajednica sigurno našla druge postulate na kojima bi utemeljila djelovanje svojih institucija, svoj red i poredak, smatra autor.

Na kraju ovog teksta možemo samo zaključiti da je prof. Seidman u svojoj knjizi iznio svakako zanimljiva razmišljanja o odnosu između ustava SAD-a i njegovih pisaca s jedne strane i modernog društva s druge strane. Iako autor u svojoj knjizi iznosi svoj stav o potrebi napuštanja gledišta o ustavu kao superiornom pravnom aktu kao i napuštanju implikacija koje takvo gledište sa sobom donosi to nikako ne znači da se zalaže za anarhiju ili povratak u Hobbes-ovo prirodno stanje koje

donosi rat svih protiv svih, nego naprotiv smatra da bi ovakvo detroniziranje jednog teksta napisanog krajem 18.st. moglo donijeti samo nove mogućnosti napretka i usavršavanja američkog društva 21.st. Ovo je svakako nekonvencionalno razmišljanje među modernim američkim konstitucionalistima i sigurno je da u jednom društvu kakvo je američko u kojem prevladava mišljenje o ustavu kao o nečemu vrijednom svakog poštovanja predstavlja možda i usamljeni glas. Ipak, unatoč mnogim kontroverzama koje u sebi, ali i sa sobom ova knjiga donosi sigurno je da predstavlja izuzetno zanimljiv tekst koji bi trebali pročitati svi oni koji se zanimaju za polje ustavnog prava, a i šire.

Vedran Zlatić, mag. iuris